

OBSAH

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	11
O AUTOROCH	13
PREDHOVOR	23
1 HISTÓRIA SÚDNEHO LEKÁRSTVA	25
2 SÚDNE LEKÁRSTVO NA SLOVENSKU	33
3 KONCEPCIA ODBORU SÚDNEHO LEKÁRSTVA	36
4 SMRŤ	41
I. Parciálna smrť	41
II. Mozgová smrť	42
III. Biologická smrť	44
IV. Zdanlivá smrť	45
V. Klasifikácia smrti	46
A. Násilná smrť	47
B. Nenásilná smrť a prehliadka mŕtveho	49
C. Náhla a neočakávaná smrť v dospelom veku	52
1. Choroby srdcovo-cievneho systému	52
2. Choroby centrálného nervového systému	57
3. Choroby dýchacieho systému	60
4. Choroby zažívacieho traktu a močovo-pohlavného systému	61
D. Náhla smrť dojčiat a malých detí	63
E. Syndróm náhlej smrti detí (SIDS)	64
5 AGÓNIA A JEJ FORENZNÝ VÝZNAM	70
6 POSMRTNÉ ZMENY	73
I. Skoré posmrtné zmeny	73
A. Mŕtvolné škvrny (livores mortis)	73
B. Posmrtná stuhnutosť (rigor mortis)	77
C. Chladnutie mŕtvoly (algor mortis)	79
D. Vysychanie mŕtvoly	81
II. Neskoré posmrtné zmeny	82
A. Enzymová autolýza	82
B. Hniloba	84
C. Tlenie	87
D. Mumifikácia	87
E. Zmydelnatenie (adipocire)	88
F. Skeletizácia	89
G. Činnosť zvierat a hmyzu	89
III. Určovanie času smrti	90

7	POSTUP PRI ÚMRTÍ.....	98
8	PITVA A JEJ VÝZNAM.....	115
9	POSUDZOVANIE VITALITY PORANENÍ.....	119
I.	Vitálne procesy (Celkové vitálne reakcie)	120
A.	Vitálne znaky krvného obehu	120
B.	Vitálne znaky dýchacieho systému	122
C.	Vitálne znaky nervového systému	123
D.	Ďalšie vitálne znaky.....	123
II.	Vitálne reakcie v užšom zmysle (Miestne známky vitality)	123
10	MECHANICKÉ PORANENIA	125
I.	Poranenie ostrým násilím	127
A.	Rezná rana	127
B.	Bodná rana.....	130
C.	Sečná rana	133
II.	Poranenia tupým násilím	134
A.	Lokálna cievna reakcia	135
B.	Odreniny	135
C.	Krvné výrony.....	137
D.	Tržná a tržno-zmliaždená rana.....	139
11	PORANENIA JEDNOTLIVÝCH ČASTÍ TELA.....	143
I.	Poranenia hlavy	143
A.	Poranenia mäkkých pokrývok lebky	143
B.	Zlomeniny lebečných kostí	144
1.	Zlomeniny klenby lebky.....	145
2.	Zlomeniny spodiny lebky.....	147
3.	Zlomeniny kostí tváre.....	148
C.	Vnútrolebkové poranenia.....	148
1.	Vnútrolebkové úrazové krvácanie	148
2.	Poranenia mozgu	151
II.	Poranenia krku	154
III.	Poranenia hrudníka.....	155
IV.	Poranenia brucha	157
V.	Poranenia chrbtice a miechy.....	160
VI.	Poranenia končatín	161
A.	Poranenia horných končatín.....	161
B.	Poranenia dolných končatín.....	162
12	STRELNÉ PORANENIA	165
I.	Rozdelenie zbraní	165
A.	Ručné palné zbrane	166
1.	Historické ručné palné zbrane	166
2.	Moderné ručné palné zbrane.....	167
3.	Náboje.....	168
II.	Základné údaje o účinkoch palných zbraní na ľudský organizmus.....	168
A.	Prieraznosť a ranivosť	168
B.	Zastavovací účinok	169
III.	Možnosti poranenia organizmu strelami z guľovej zbrane	169
A.	Nastrelenie.....	169

B. Ostrel	170
C. Zástrel	170
D. Priestrel	170
IV. Poranenie organizmu hromadnou strelou	174
A. Strelné poranenia brokmi z bezprostrednej blízkosti	176
B. Strelné poranenia brokmi z väčšej vzdialenosti	176
V. Strelné poranenie expanzným prístrojom	176
VI. Menej časté nálezy pri strelnom poranení	177
VII. Poranenie akustickou zbraňou a plynovkou	177
VIII. Poranenie vysokorýchlostnou strelou	177
IX. Poranenie výbušnou strelou	178
13 ZÁKLADY ZRAŇUJÚCEJ BALISTIKY A ZVLÁŠTNE PRÍPADY ÚČINKOV STRELNÝCH ZBRANÍ	180
I. Základy zraňujúcej balistiky	180
A. Vymedzenie základných pojmov	180
B. Zastavujúci účinok strely	181
C. Zraňujúci účinok strely	182
II. Osobitné prejavy účinkov strelných zbraní	184
A. Schopnosť konania človeka v prípade smrteľného strelného poranenia	184
B. Neobvyklé účinky štandardných strelných zbraní	184
C. Použitie brokovnice na streľbu proti človeku	185
D. Poranenia pri streľbe cvičným strelivom	185
E. Zvláštne zbrane a strelivo	185
F. Zranenie po výstrele kolmo hore	186
G. Účinnosť odrazených striel	186
H. Účinnosť strely po preniknutí prekážkou	187
I. Strely s riadeným zraňujúcim účinkom (strely s neletálnym účinkom)	187
III. Experimentálna zraňujúca balistika	187
A. Pokusné zvieratá	188
B. Izolované zvieracie vitálne orgány	188
C. Ľudské pozostatky	188
D. Náhradné biologické materiály (substitúcie)	188
1. Postreľovanie dreva	189
2. Postreľovanie hliny	189
3. Postreľovanie plastických a pružno-plastických médií	189
14 NELETÁLNE ZBRAŇOVÉ SYSTÉMY A ICH ÚČINKY	192
15 PORANENIA PRI EXPLÓZII	198
16 PORANENIA PRI UHRYZNUTÍ	203
17 PÔSOBENIE ZNÍŽENEJ TEPLoty NA ĽUDSKÝ ORGANIZMUS	209
I. Omrzliny	209
II. Vychladnutie	210
18 PÔSOBENIE ZVÝŠENEJ TEPLoty NA ĽUDSKÝ ORGANIZMUS	215
I. Popáleniny	215
II. Obarenie	219
III. Celkové účinky tepla na organizmus	219
A. Krče z tepla	220

B. Kolaps z tepla.	220
C. Porážka z tepla.	221
D. Úpal.	223
19 ÚČINKY ZMENENÉHO ATMOSFÉRICKÉHO TLAKU.	225
I. Pôsobenie zvýšeného tlaku.	228
II. Pôsobenie zníženého tlaku.	239
20 PORANENIA ELEKTRICKÝM PRÚDOM.	246
I. Smrteľné úrazy spôsobené prúdom s vysokým napätím.	250
II. Smrteľné úrazy spôsobené prúdom nízkeho napätia.	251
III. Druhotné úrazy po zásahu elektrickým prúdom.	253
IV. Neskoré následky úrazu elektrickým prúdom.	253
V. Poranenia bleskom.	253
VI. Súdnolekárska expertíza pri podozrení na úraz elektrickým prúdom.	258
21 ÚČINKY RÁDIOAKTÍVNEHO ŽIARENIA.	261
22 ASFYXIA.	268
I. Strangulácia.	271
A. Obesenie.	271
B. Zaškrtenie.	274
C. Zahrdúsenie.	274
II. Sufokácia.	275
A. Zadusenie prekrytím dýchacích otvorov.	275
B. Upchatie dýchacích ciest.	276
C. Udusenie v uzavretom priestore.	277
III. Mechanická asfyxia.	278
A. Zadusenie pri imobilizácii hrudníka a brucha.	278
B. Zadusenie podmienené polohou (polohová asfyxia).	278
IV. Utopenie.	279
23 ÚRAZY V DOPRAVE.	284
I. Úrazy v cestnej doprave – prehľad.	289
A. Úrazy chodcov v cestnej doprave.	293
B. Poranenia posádky motorového vozidla.	299
1. Poranenia vodiča motorového vozidla.	299
2. Poranenia člena posádky motorového vozidla.	304
C. Poranenia motocyklistov.	306
D. Poranenia bicyklistov.	311
II. Úrazy v železničnej doprave.	317
III. Úrazy v leteckej doprave.	321
24 PÁD Z VÝŠKY A PÁD NA ROVINE.	331
I. Pád z výšky.	331
II. Pád na rovine.	335
25 POŠKODENIE KYSELINAMI A ZÁSADAMI.	338
I. Poškodenia vybranými kyselinami.	340
II. Poškodenia vybranými zásadami.	348
26 ZÁKLADY SÚDNOLEKÁRSKEJ TOXIKOLÓGIE.	352
I. Súdnolekárska toxikológia ako znalecké odvetvie.	352

II.	Pojem jedu a otravy	352
III.	Vybrané otravy	355
	A. Otrava oxidom uhoľnatým	355
	B. Otrava kyanidmi	358
	C. Otrava sírovodíkom	360
	D. Otrava etylénglykolom	361
	E. Otrava organofosfátmi	362
	F. Otravy liečivami	363
	1. Hypnotiká	364
	2. Psychofarmaká	365
	G. Otravy anorganickými kovovými jedmi	368
	H. Otrava hubami	371
IV.	Zneužívanie návykových látok	376
	A. Opioidy	379
	B. Kanabinoidy	381
	C. Kokaín	383
	D. Stimulanciá	385
	E. Halucinogény	386
	F. Organické rozpúšťadlá	387
	G. Nové psychoaktívne látky	388
	H. Nález pri obhliadke a pitve po úmrtí na predávkovanie drogou	394
	I. Medicínsko-právne poznámky k problematike drog	395
27	SÚDNOLEKÁRSKA ALKOHOLÓGIA	406
I.	Metanol	406
II.	Etanol	409
	A. Prenikanie etanolu do organizmu	411
	B. Distribúcia etanolu v organizme	413
	C. Eliminácia etanolu a jeho metabolizmus	414
	D. Časový priebeh koncentrácie etanolu v krvi	415
	E. Faktory ovplyvňujúce koncentráciu etanolu v krvi	416
	F. Mýty o faktoroch ovplyvňujúcich koncentráciu etanolu v krvi	417
	G. Prejavy ovplyvnenia etanolom	418
	1. Podnapitosť	419
	2. Ľahký stupeň opitosti	420
	3. Stredný stupeň opitosti	420
	4. Ťažký stupeň opitosti	421
	5. Akútna otrava etanolom	421
	H. Alkoholická ketoacidóza	423
	I. Náhla neočakávaná smrť pri zneužívaní alkoholu (SUDAM)	423
	J. Určovanie stupňa ovplyvnenia alkoholom	424
	K. Prepočty koncentrácie etanolu v krvi	431
	1. Stanovenie minimálneho množstva požitého etanolu zo známej koncentrácie etanolu v krvi	431
	2. Spätný prepočet zistenej koncentrácie etanolu v krvi na koncentráciu etanolu v krvi na čas skutku	432
	3. Bilančný prepočet	436
	L. Etanol a vedenie motorových vozidiel	438
	M. Etanol a právo	441

28	TEHOTENSTVO A PÔROD ZO SÚDNOLEKÁRSKEHO HĽADISKA	448
I.	Trvanie tehotenstva, jeho diagnostika a tehotenské zmeny organizmu	448
II.	Tehotenstvo ako medicínsko-právny problém	449
III.	Tehotenstvo predstierané, nevedomé, zatajované, popierané, falošné a nahovárané	450
IV.	Úmrtia v tehotenstve	452
V.	Pôrod zo súdnolekárskeho hľadiska	455
	A. Pôrod živého dieťaťa, mŕtvonarodené dieťa a potrat	455
	B. Zatajený pôrod	456
	C. Nevedomý pôrod	457
	D. Predstieraný pôrod	457
	E. Pôrod po zástave srdca u tehotnej	457
	F. Znamky pôrodu zistiteľné pri pitve	458
VI.	Smrť plodu počas tehotenstva	459
VII.	Spontánny potrat a usmrtenie plodu	459
VIII.	Umelé prerušenie tehotenstva	460
IX.	Nedovolené prerušenie tehotenstva (kriminálny potrat)	462
X.	Usmrtenie dieťaťa, vražda novonarodeného dieťaťa matkou	463
XI.	Súdnolekárske aspekty hodnotenia úmrtia plodu a novorodenca	465
	A. Nálezy u novonarodeného dieťaťa	466
	B. Znamky donosenosti a trvanie tehotenstva	467
	C. Životaschopnosť novorodenca	469
	D. Posudzovanie živorodenosti a dĺžky prežívania novorodenca	469
XII.	Určovanie príčiny smrti a pitva novorodenca	471
29	TÝRANIE, ZNEUŽÍVANIE A ZANEDBÁVANIE	478
I.	Oznamovacie povinnosti	479
II.	Týranie detí	480
	A. Fyzické týranie	481
	B. Psychické týranie	490
	C. Sexuálne zneužívanie	490
	D. Zanedbávanie	494
	E. Osobitné formy týrania (Münchhausen by proxy)	495
III.	Týranie a zneužívanie dospelých	496
IV.	Posudzovanie týrania, zneužívania a zanedbávania	496
30	PREHLIADKA TELA ŽIVÝCH OSÔB	501
I.	Prehliadka tela osoby podozrivej zo spáchania trestného činu	503
II.	Prehliadka a vyšetrenie poškodeného	505
31	ZNÁSILNENIE, SEXUÁLNE NÁSILIE A POHLAVNÉ ZNEUŽÍVANIE	508
I.	Všeobecné princípy dokumentácie sexuálnych deliktov	509
II.	Znásilnenie	513
III.	Sexuálne násilie	517
IV.	Pohlavné zneužívanie	517
32	ZÁKLADY IDENTIFIKÁCIE	521
I.	Prehliadka a pitva neznámej mŕtvoly	523
II.	Forenzná antropológia	524
III.	Forenzná stomatológia	526

IV.	Forenzná sérohematológia	530
V.	Forenzná analýza DNA	531
VI.	Určovanie biologického veku u živých osôb	535
33	HLADOVANIE	546
34	SIMULÁCIA A DISIMULÁCIA	550
I.	Simulácia	550
II.	Disimulácia	553
35	NEINVAZÍVNE ZOBRAZOVACIE METÓDY V SÚDNOM LEKÁRSTVE A ZNALECKEJ PRAXI	556
I.	Rádiológia v súdnom lekárstve	557
II.	Pokročilé rádiologické techniky	558
III.	Virtuálna pitva („virtopsia“)	561
36	ZÁKLADY ANTROPOLÓGIE	564
I.	Činnosť na mieste nálezů pozostatkov	564
II.	Určovanie postmortálneho intervalu	566
III.	Činnosť v laboratóriu	566
IV.	Určovanie biologického kostného veku	567
V.	Určovanie pohlavia z kostrového materiálu	571
VI.	Odhad telesnej výšky u kostrových nálezův	575
VII.	Určovanie etnickej príslušnosti pozostatkov	576
37	FORENZNÁ PSYCHIATRIA A PSYCHOLÓGIA	582
I.	Súdno-psychiatrická expertíza v trestnom konaní	583
A.	Posúdenie duševného stavu v trestnom konaní	585
B.	Ochranné liečenie	589
C.	Detencia	590
II.	Súdno-psychiatrická expertíza v občianskom konaní	591
A.	Posudzovanie spôsobilosti na právne úkony	591
B.	Posudzovanie duševného stavu v čase vykonania právneho úkonu	593
C.	Posudzovanie v konaní o prípustnosti držania v ústave	594
D.	Posudzovanie pri sporoch o zverenie dieťaťa do výchovy	594
E.	Hodnotenie bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia	594
III.	Súdno-psychologická expertíza	595
IV.	Súdno-sexuologická expertíza	596
38	ZÁKLADY MEDICÍNSKEHO PRÁVA	599
I.	Zmluvný vzťah medzi lekárom a pacientom	602
II.	Práva a povinnosti pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti	605
III.	Poučenie pacienta	612
A.	Chyby v čase poskytnutia poučenia	617
B.	Chyby v rozsahu poučenia	618
C.	Chyby v obsahu poučenia	619
D.	Chyby v spôsobe a forme poučenia	620
E.	Poučenie pri utajenom pôrode	620
F.	Poučenie pri umelom prerušení tehotenstva	620
G.	Poučenie pri paliatívnej starostlivosti	622
H.	Poučenie pri lekárskom ožiarení	622
I.	Poučenie pri použití obmedzovacích prostriedkov	623

J.	Poučenie pri zdravotnej starostlivosti v doplnkových ordinačných hodinách	623
K.	Osobitné prípady poučenia bez vzťahu k poskytovaniu zdravotnej starostlivosti	624
IV.	Informovaný súhlas pacienta	624
A.	Odmietnutie informovaného súhlasu zákonným zástupcom	626
B.	Zdravotná starostlivosť bez informovaného súhlasu	628
C.	Písomný informovaný súhlas	629
D.	Odvolanie informovaného súhlasu	630
V.	Negatívny reverz	631
VI.	Predchádzajúce prianie	632
VII.	Mlčanlivosť zdravotníckych pracovníkov	634
VIII.	Zdravotná dokumentácia	641
IX.	Transplantácie a odber krvi	657
A.	Odber krvi na transfúziu a prípravu transfúzných liekov	665
B.	Ochrana proti neoprávneným odberom orgánov, tkanív a buniek	667
X.	Zodpovednosť poskytovateľa a zdravotníckeho pracovníka pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti	667
XI.	Nežiaduce udalosti a chyby pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti	687
A.	Modifikátory postupu lege artis	692
B.	Vznik nežiaducich udalostí a ich prevencia	692
C.	Najčastejšie druhy nežiaducich udalostí a chýb pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti	696
D.	Defenzívna medicína	703
E.	Zdravotník ako sekundárna obeť	704
XII.	Náhrada za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia	704
XIII.	Postavenie profesijných komôr, registrácia a sústavné vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov	712
A.	Postavenie komôr a ich členov	713
B.	Registrácia	716
C.	Vydávanie licencií	719
D.	Podmienky výkonu zdravotníckeho povolania a sústavné vzdelávanie	724
E.	Etický kódex zdravotníckych pracovníkov	727
1.	Všeobecné povinnosti zdravotníckeho pracovníka	727
2.	Zdravotnícky pracovník a výkon jeho povolania	728
3.	Zdravotnícky pracovník a pacient	729
4.	Vzťahy medzi zdravotníckymi pracovníkmi	730
5.	Lekár, zubný lekár a ostatní pracovníci v zdravotníctve	730
XIV.	Eutanázia	731
XV.	Lekár ako svedok	740
XVI.	Lekár ako podozrivý	743
XVII.	Lekár ako znalec	744
A.	Súčasná právna úprava postavenia znalca v trestnom konaní	747
B.	Znalecký posudok a výsluch znalca	750
C.	Súdny lekár ako znalec	753
D.	Všeobecné odporúčania pre znalcov	755
	SLOVAMI RECENZENTOV	763